

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ
ФІНАНСОВИХ І ПРОДОВОЛЬЧИХ ВИКЛИКІВ
ДЛЯ УКРАЇНИ»**

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

2024 р.
м. Київ

УДК 339.9:338.43:338.124:338.23(477)

Міжнародна економіка в умовах фінансових і продовольчих викликів для України. Збірник тез Міжнародного науково-практичного семінару 27 лютого 2024 року. К.: НУБіП України. 2024. 76 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами Міжнародного науково-практичного семінару, який відбувся в навчально-науковій лабораторії «AGMEMOD» на економічному факультеті Національного університету біоресурсів і природокористування України.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори

© Національний університет біоресурсів
і природокористування України, 2024

© Колектив авторів, 2024

Домбровська Т. О.

начальник відділу міжнародної роботи

Державної установи «Методично-технологічний центр з аквакультури»

м. Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ РІШЕННЯ ВИРОЩУВАННЯ РИБ-МЕЛІОРАТОРІВ ДОСЯГНЕННЯ ВИСОКОЇ РИБОПРОДУКТИВНОСТІ СТАВКІВ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Здавна людина робила спроби використовувати знаряддя для придушення бур'янів різних трав'янистих тварин: великих ссавців теплих вод - ламантинів і бегемотів, гризунів - нутрію та ондатру. В одному з перших відомих писемних джерел зберігся запис, який рекомендує хліборобові витоптувати за допомогою волів із обмотаними копитами бур'яни на затоплених полях, після того як з них спущена вода. Проте найефективнішим виявилось використання риб. Пригнічувати водну рослинність у рибоводних ставках певною мірою вдається за допомогою основного об'єкта ставкового об'єкта - коропа. Риучись у ґрунті, він змучує мул і послаблює проникнення світла у воду. Крім того, короп поїдає деякі м'які водні рослини та нитчатки. У ставках тропічної зони для боротьби із заростанням використовують трав'янистих тиляпій – риб із сімейства цихлід. Треба сказати, що всі ці спроби не знайшли широкого виходу на практику. При використанні придушення рослинності тварин – фітофагів (м'ясо яких становить господарську цінність) меліоративний водогосподарський ефект поєднується з безпосереднім виробництвом корисного продукту. Поєднання таких якостей має найбільше, принаймні за сучасними уявленнями, трав'яниста риба – білий амур. Ця риба краще, ніж будь-яка інша, доступна для використання в наших водоймах, здатна виконувати меліоративну функцію – вилучати рослинність і одночасно відтворювати корисний харчовий продукт, тобто змінювати в інтересах людини напрямок та інтенсивність процесу, що протікає у водній екосистемі.

Неспеціалізовані для рибництва автотрофні водоймища за певних умов можуть давати максимальну кількість товарної риби за рахунок використання природних ресурсів. Для цього необхідно передусім подбати про побудову

стійкої екосистеми, у складі якої ця риба забезпечить безпосереднє вилучення первинної продукції з бажаною інтенсивністю. Можливо і таке, коли за рахунок виїдання рослинної маси рибами не вдається знизити величину первинної продукції до бажаного рівня. У цьому випадку життєдіяльність риби-фітофага призводить до якісної зміни форми первинної продуктивності – доступність рослинної їжі для риби знижується, але може зростати для безхребетних кормових. Відкривається можливість ефективного споживання рослинної їжі іншими організмами у харчових ланцюгах, що закінчуються промисловою рибою. Подібний біологічний механізм цікавий у рибогосподарському відношенні. Включення риб-фітофагів, на початку 60-х років, було спрямоване на підвищення рибопродуктивності за рахунок утилізації рослинних кормових ресурсів, що не використовуються, в природних водоймах і рибоводних ставках. Накопичений та науково осмислений у цих роботах досвід дозволив оцінити можливості та наслідки перебудови структури водних екосистем (за допомогою цих риб. В аквакультурі завжди основну частину становить коропа, що вирощується переважно за рахунок фізіологічно неповноцінних кормів, що вносяться в ставки. Впровадження риб-фітофагів було розпочато як захід, що дозволяє утилізувати кормові ресурси, які не використовуються коропом в умовах монокультури цієї риби. Виробничу задачу рибники уявляли собі як вирощування додаткової до коропа риби - у кількості, що не викликає збільшення витрат штучних кормів на коропа і зниження продукції коропа з одиниці площі. Саме такий ефект, зумовлений різноманіттям зв'язків, характерний для полікультури і принципово недоступний в умовах монокультури якого б то не було виду риб. Особливо яскраво проявляється цей ефект завдяки включенню в полікультуру риб-фітофагів. Тут присутність товстолобика, що виїдає переважно фітопланктон, призводить до розрідження і зменшення середнього віку клітин, поліпшення умов їхнього світлового і мінерального живлення і тим самим посилює фотосинтетичну аерацію ставка. Поліпшення ж кисневого режиму сприятливе для всього населення ставка. Строкатий товстолобик, виконуючи приблизно ту саму функцію, що й товстолобик, споживає зоопланктон, який у міру зростання

коропа стає йому менш доступним. Амур контролює розвиток заростей вищих рослин і нитчатки, він здатний так само поїдати торф у залитих торфокар'єрах. Крім того, обидва види товстолобиків і молодь амура поїдають донні водорості (мікрофітобентос), які поступово, відриваючись від ґрунту, спливають, чому сприяє ще й короп, що риється в ґрунті. Фекальні маси всіх риб-фітофагів, що містять багато поживних речовин (особливо в амура), стають їжею для кормових безхребетних, почасти й коропа. Вони швидше, ніж фекалії коропа, піддаються розкладанню, вивільняючи тим самим біогенні елементи, тому служать більш ефективним добривом. Залишки корму, не спожиті коропом, надходять у загальний казан для всіх тварин-фільтраторів, тобто знову ж таки для кормових безхребетних і товстолобиків безпосередньо. Надзвичайно важливо, що поліпшення середовища вирощування риб у полікультурі забезпечує різке підвищення природної, тобто такої, що досягається не за рахунок поїдання рибами корму, внесеного ззовні, рибопродуктивності ставкової площі.

Таким чином, досягнення високої рибопродуктивності ставків при надходженні в них достатньої кількості мінерального азоту і фосфору і без витрати законцентрованих кормів може додатково стимулювати будівництво ставків-пасток для перехоплення біогенного стоку на дрібних водотоках (балки, дрібні річки, колекторно-дренажні системи). Дешеву продукцію ставків-пасток розташованих поблизу водосховищ, можна було б використовувати для поповнення стад фітофагів у водосховищах в умовах трансформаційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Yankovyi V., Koval V., Dudka T., Bykhovchenko V., 2021. Statistical assessment of project economic priority in company's investment management. *Revista Gestion de las Personas y Tecnologia*. 42. P. 98–119.

2. Кваша С. М., Вдовенко Н. М. Аквакультурне виробництво: від наукових експериментів до промислових масштабів. Інвестиції практика та досвід. 2011. № 20. С. 7–11.

4. Dmytryshyn R., Sharilo Y., Vdovenko N., Kot T., Mykhalchyshyna L. Effect of the martial law for in developing branches in the national economy for the north of

Ukraine. The newest problems of science and ways to solve them: Proceedings of the XXX International Scientific and Practical Conference. Helsinki, Finland. 2022. 284 p.

5. Вдовенко Н. М. Теорія та практика державного регулювання розвитку аквакультури. Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 7. С. 117 – 120.

6. Вдовенко Н. М., Маргасова В. Г., Шарило Ю. Є. Михальчишина Л. Г. Конкурентоспроможність рибного господарства та аквакультури як складова ефективності національної економіки. Біоекономіка і аграрний бізнес. 2019. Вип. 1. С. 204–211.

7. Vdovenko N. M., Sokol L. M. Applied basis of fish policy effect to public food providing. Науковий Вісник Полісся. 2017. № 1 (9). Ч. 2. С. 202–207.

8. Федоренко М. О., Вдовенко Н. М., Павлюк С. С., Дюдяєва О. А. Базові засади розвитку рибальства та аквакультури в умовах трансформаційних процесів. Водні біоресурси та аквакультура. 2020. Вип. 2. С. 47–57.

9. Шарило Ю., Вдовенко Н., Герасимчук В., Федоренко М., Коваленко Б., Домбровська Т. Регулювання ринку кормів для риб в системі галузевого розвитку з урахуванням потреб конкурентоспроможного глобального економічного середовища. Theoretical Foundations in Economics and Management: [collective monograph]. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch. 2022. 872 p.

10. Вдовенко Н. М., Варшавська Н. Г., Гечбаія Б. Н., Михальчишина Л. Г., Павленко М. М., Шарило Ю. Є., Шепелєв С. С. Конкурентоспроможність рибного господарства України в нових умовах функціонування національної економіки [колективна монографія]. Харків: Глобус, 2020. С. 328.

11. Vdovenko N. M., Korobova N. M. Methods of state regulation of agricultural sector in terms of the orientation of the economy to safety and quality standards. Wspolraca Europejska. 2015. № 3 (3). Vol. 3. С. 68–80.

12. Вдовенко Н. М., Наконечна К. В. Особливості структурних змін в економіці України. Економіка АПК. 2018. № 9. С. 56–61.

13. Israel Ruiz-Salmón The fishing and seafood sector in the time of COVID-19: Considerations for local and global opportunities and responses. <https://doi.org/10.1016/j.coesh.2021.100286>